ذره بین

صنعتی متکی به ممنوعیت!

آرمان ملی: بازار لوازم خانگی ایران در انحصار کامل به لحاظ ممنوعیت واردات لوازم خانگی قرار دارد با این حال این وضعیت هم تولیدکنندگان یا بهتر بگوییم مونتاژکنندگان داخلی را راضی نمی کند. آنها خواستار سهم بیشتری هستند و برای رسیدن به این مقصود از حذف رقبای خارجی شروع کردند. با این حال این صنعت با توجه به سابقه بدی که در ذهن مردم دارد نتوانسته است که جای خود را در خانه مردم باز کند. تولید کالای ایرانی بی کیفیت به هر زحمتی با هزینه بالا و نارضایتی مشتریان هم از کیفیت هم از قیمت و هم خدمات پس از فروش گارانتی باعث شده مردم به هر شکل ممکن به سمت خرید لوازم خانگی خارجی بروند و این حق مشتری است که بتواند براساس انتخاب آزاد کالایی را که می خواهد بگیرد نه اینکه فضا برای تحمیل کالا به مردم فراهم شود. جالب اینکه با وجود همه حمایت هایی که از این صنعت در ایران صورت گرفته و همه ادعاهایی که برای ارتقای کیفیت و خدمات در این حوزه وجود دارد همچنان این صنعت بدون حمایت و اتکای به ممنوعیت نمی تواند کارش را ادامه دهد. محمدحسین اسلامیان، نایب رئیس اتحادیه فروشندگان لوازم خانگی در مورد ممنوعیت واردات لوازم خانگی در سند راهبردی صنعت لوازم خانگی اظهار کرد: ۴ سال است که در مورد کالاهای درشت لوازم خانگی واردات نداریم شرکت‌های کره‌ای هم ایران را ترک کرده و دیگر داخل ایران تولید نمی کنند. ما نمی‌توانیم با یک نوع کالا تمام سلایق مردم را پوشش دهیم. بنابراین نتیجه این کار آن شد که همان کالاهای خارجی که واردات آنها ممنوع شده بود به صورت قاچاق وارد کشور شدند. او ادامه داد: مگر در این ۴ سال که واردات کالاهای درشت لوازم خانگی خارجی ممنوع بود کالاهای کره‌ای در بازار موجود نبودند؟ سامسونگ و ال جی واردات آنها ممنوع شد به وفور در بازار دیده می‌شود. اگر این ممنوعیت تا ۴ یا ۸ سال دیگر ادامه داشته باشد و جایگزینی هم برای آن به وجود نیاوریم یعنی نتوانیم سطح کیفی و کمی محصولات خود را به قدر آن محصول خارجی بالا ببریم، قطعا همین کالاها در ۴ سال آینده به صورت قاچاق وارد خواهد شد. اسلامیان افزود: در یک بخشی خود کشور تولید دارد و می‌تواند نیاز داخل کشور را تامین کند همچنین به کیفیت و کمیت کافی رسیده است قبول داریم که مشابه آن کالا یا ضعیف تر از آن وارد نشود اما در مورد کالای لوازم خانگی ریز ۸۰ درصد کالاهایی که در بازار موجود هستند، وارداتی هستند. بخش زیادی را به هر دلیلی مانند نبود زیرساخت یا کمبود توان تولید نکرده‌ایم. برخی از کالاها را حتی با کیفیت کمتر هم تولید نمی کنیم، تولید همه کالاها در هیچ کجای دنیا مقرون به صرفه نیست. او ادامه داد: پیشرفته‌ترین کشور های دنیا که تولیدی هم هستند این طور کار نمی کنند که همه نیاز داخل را بخواهند از تولید کشور خود تامین کنند این اصلاً توجیه ندارد برای مثال در مورد پنل تلویزیون دو یا سه کشور در دنیا آن را تولید می کنند. خیلی از کشور ها قابلیت تولید پنل را دارند اما تولید برایشان مقرون به صرفه نیست و بنابراین آن را وارد می کنند. او همچنین تصریح کرد: اگر ما کالایی داریم که مشابه کالای خارجی است وارد نشود تا از کالای داخلی هم حمایت شود اما در مورد بعضی از اقلام اصلاً تولید داخل نداریم در این مورد اگر جلوی واردات قانونی گرفته شود قاچاق افزایش می‌یابد. نمی توان مردم را مجبور کرد که به زور کالای باکیفیت ایرانی بخرند یا اگر نبود نیاز خود را حذف کنند. این نیاز را قاچاق برطرف خواهد کرد. سید حسن حسینی شاهرودی، نماینده سابق مجلس با اشاره به برخی چالش‌های مهم صنعت مذکور عنوان کرد: در بخش‌های تولید، توزیع، واردات، قاچاق و ورود دلالان چالش‌های مختلفی برای صنعت لوازم خانگی وجود دارد. ما بعد از گذشت ۴۳ سال از انقلاب یک سیاست منجسم و کلان در این عرصه نداشتیم. در حال حاضر بعد از این همه سال پیش نویس طرح عملیاتی توسعه صنعت لوازم خانگی کشور در وازرت صمت تدوین شده که با کمک ۵ انجمن صنفی کامل شده که بعد از ویرایش نهایی و نظر وزیر جدید صمت شاهد ابلاغ آن خواهیم بود. او با اشاره به گذشته و حال صنعت لوازم خانگی در ایران توضیح داد: صنعت لوازم خانگی قبل ازانقلاب یک صنعت مونتاژ بود و برندهای خارجی را به برندهای داخلی تبدیل می کردند. هر چند این صنعت مونتاژ بود ولی برند آن ایرانی بود. بعد از انقلاب به دلیل تحریم و جنگ بخشی از صنایع ما از رده خارج شدند و بخش خصوصی بدون حمایت دولت در این عرصه ورود کرد. در صنعت لوازم خانگی برخلاف صنعت خودروسازی، بخش خصوصی با انگیزه و دارای عزم ملی وارد شد و توانستند در شرایط سختی که وجود داشت توانستند خودشان را بالا بکشند. در حال حاضر ۱۵۰۰ واحد تولیدکننده لوازم خانگی در کشور داریم که ۵۰۰ مورد آن فعال هستند و چند ده برند مطرح در کشور تولیدات خرد و کلان لوازم خانگی را انجام می‌دهند. او ادامه داد: در این ایام تولیدکنندگان ما خودشان را به سطحی رساندند که محصول‌شان قابل رقابت با کالای خارجی باشد. اگر ما به دنبال استقلال اقتصادی هستیم همه باید در مسیری حرکت کنیم که تولید داخلی حمایت شود. او با اشاره به ضرورت ورود دانش فنی و تکنولوژی به کشور تصریح کرد: ما مخالف حضور برندهای خارجی و سرمایه‌گذاری در کشور نیستیم. خارجی‌ها باید بیایند عمق ساخت داخل ما را در نظر بگیرند. ما از طریق سرمایه‌گذاری هم می‌توانیم به ساخت داخل عمق ببخشیم و هم نیاز داخل را برطرف کنیم. ما موافق سرمایه‌گذاری مولد با ریسک حداقلی هستیم. او با اشاره به مشکل رقابت‌پذیری در صنایع داخلی گفت: کالای داخلی گران فروخته نمی‌شود بلکه گران تمام می‌شود. امروز قیمت مواد اولیه از مس و فولاد و پتروشیمی چندین برابر شده است. قیمت ارز از ۳۵۰۰ تومان به ۲۷ هزار تومان رسیده و هزینه‌های دستمزد و کارگری در این چند سال چند برابر شده است.

«آرمان ملی» دلایل چالش تامین سوخت نیروگاه‌ها در زمستان پیش رو را بررسی می کند؛

عدم تحقق وعده راه‌اندازی فاز دوم پارس جنوبی

میعانات گازی فرصتی برای توسعه نیروگاه‌ها

آرمان ملی: تامین سوخت نیروگاه‌ها در زمستان به دغدغه اصلی مسئولان حوزه انرژی مبدل شده، به گونه‌ای که نه تنها وزیر نیرو در اولین اظهارات خود پس از کسب رای اعتماد از مجلس اولویت نخست خود را جلوگیری از خاموشی‌ها با تامین سوخت نیروگاه‌های حرارتی در فصل زمستان عنوان کرده بلکه مدیرعامل شرکت مادر تخصصی برق حرارتی نیز از این موضوع به عنوان مهمترین دغدغه‌ای نام برده که در صورت عدم تامین سوخت مناسب و الزام نیروگاه‌ها به استفاده از مازوت علاوه بر امکان تکرار خاموشی‌ها زمینه تکرار مشکلات آلودگی زیست محیطی را همچون زمستان گذشته فراهم خواهد آورد.

فارغ از نگرانی‌های مطرح شده از سوی متولیان حوزه انرژی که نشان دهنده عمق چالش پیش روی تولید انرژی کشور بوده و حتی به شکل گیری کمیته گذر از پیک زمستان سال ۱۴۰۰ نیز منجر شده آنچه باعث شده تا علاوه بر مشکلات ناشی از پیک مصرف برق در تابستان و عدم تعادل در تولید و مصرف شاهد تسری مشکلات برقی در فصل زمستان باشیم عدم موفقیت دولت‌های قبل در توسعه نیروگاه‌ها و استفاده از تکنولوژی‌های نوین در بهینه سازی مصرف بوده که البته بخش قابل ملاحظه‌ای از آن تحت تاثیر فشار تحریمی و مشکلات تامین منابع بروز پیدا کرده اما رویکرد مسئولان نسبت به استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی که تحت‌الشعاع نرخ گذاری خرید تضمینی برق صورت گرفته مزیدی بر علت بوده تا مشکلات برقی کشور از انحصار تابستان خارج شده و به ۴ فصل سال تسری یابد. موضوعی که اگرچه کارشناسان خروج از بحران را تنها منوط به افزایش سرمایه گذاری در حوزه احداث نیروگاه‌ها می‌دانند اما کاهش میزان تولید گاز در پارس جنوبی و عدم اجرای وعده راه اندازی فاز دوم پارس جنوبی نیز باعث شده تا تامین سوخت نیز به یکی از چالش‌های صنعت برق کشور در زمستان مبدل شود موضوعی که در کوتاه مدت تغییر سوخت نیروگاه‌ها به میعانات گازی که آمارها از ذخیره سازی بخش قابل ملاحظه‌ای از آن در نفتکش‌های شناور در دریا خبر می‌دهند در صورت اجرای فرآیند گوگرد زدایی راهکاری است که احتمالا بدون نگرانی‌های زیست محیطی فرصت لازم را به وزیر تازه نفس نیرو می‌دهد تا با اصلاحات خود زمینه عبور از بحران انرژی را فراهم سازد.

دغدغه تامین سوخت زمستانه نیروگاه‌ها

بر اساس این گزارش چندی پیش بود که میثم جعفرزاده مدیرکل دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو از نگرانی خود برای تامین سوخت نیروگاه‌ها از اواخر پاییز خبر داده داده بود که ضرورت دارد از هم اکنون برای آن تمهیدات اساسی اندیشه شود. وی در این رابطه به کاهش ذخیره سوخت مایع نیروگاه‌ها نسبت به سال گذشته اشاره کرده و گفته بود: وضعیت مخازن سوخت مذکور از اهمیت بسزایی برخوردار است. مصرف بالای سوخت گاز توسط مشترکان عمومی در زمستان باعث می‌شود که گاز کمتری به نیروگاه‌ها داده شود و ذخیره مخازن سوخت بخصوص در کریدور شمال کشور به علت محدودیت انتقال برق از جنوب به شمال بسیار حائز اهمیت است. جعفرزاده همچنین از عدم اطمینان برای استفاده از نیروگاه‌های آبی نیز خبر داده بود که به دلیل کنترل بار شبکه در تابستان و عدم براش جدی بر اساس پیش بینی هواشناسی ضرورت استفاده از نیروگاه‌های حرارتی را دو چندان می کند. البته این نگرانی تنها به مدیرکل دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو محدود نشده به گونه‌ای که وزیر نفت نیز در اظهارت خود از برگزاری جلسه ای با محرابیان وزیر نیرو خبر داده بود که در راستای تامین سوخت زمستانی به ویژه نیروگاه‌ها صورت گرفته است. همچنین محسن طرز طلب مدیرعامل شرکت مادرتخصصی تولید برق حرارتی ایران نیز در این رابطه ابراز نگرانی کرده و می گوید: در حال حاضر نگرانی جدی برای تامین سوخت زمستانه نیروگاه‌های حرارتی کشور وجود دارد مشکلی که به طور محسوس در سال گذشته به دلیل تامین نشدن گاز و سوخت مایع مورد نیاز نیروگاه‌ها با آن مواجه بوده‌ایم و این نگرانی وجود دارد که در زمستان امسال هم امکان تامین کامل برق کشور فراهم نشود. وی ادامه داد: در تابستان امسال به دلیل محدودیت‌های ایجاد شده ناچار قطع برق صنایع و مشترکان خانگی و تجاری صورت گرفت که اگر این امر در زمستان امسال هم بخواهد ادامه داشته باشد به شدت برای صنعت برق دلهره‌آور خواهد بود؛ بدین منظور تلاش می‌شود با مدیریت مسأله تامین سوخت نیروگاه‌ها بتوانیم از این مشکل عبور کنیم. مدیرعامل شرکت برق حرارتی خاطرنشان کرد: مصرف گاز در بخش خانگی و تجاری بسیار بالاست و امکان کنترل مصرف برای وزارت نفت وجود ندارد، و بر همین اساس تامین نشدن گاز و سوخت مایع کافی برای نیروگاه‌ها، مسئله مصرف مازوت و آلایندگی‌های مرتبط با آن بخش تولید برق را با نگرانی‌های شدیدی روبه‌رو کرده است. طرزطلب با اشاره به اینکه اجرای برنامه تعمیرات نیروگاه‌ها در چنین شرایطی از حساسیت بسیار ویژه‌ای برخوردار است، ادامه داد: پس از پایان شهریور و همزمان با آغاز برنامه تعمیرات نیروگاه‌های حرارتیباید واحدهای مازوت‌سوز آماده شوند تا این واحدها در فصل زمستان کسری تولید برق ناشی از کمبود سوخت گاز را جبران کنند؛ از طرفی همین واحدها برای تابستان سال آینده نیز باید آماده شوند تا ناترازی موجود میان تولید و مصرف جبران شود. مدیرعامل شرکت برق حرارتی با اشاره به اینکه طبق پیش‌بینی‌های صورت گرفته طی یکسال آینده وضعیت بارندگی و تولید نیروگاه‌های برقابی در شرایط مناسبی نخواهد بود، خاطرنشان کرد: در چینین شرایطی موضوع تکمیل ۱۰ هزار مگاوات نیروگاه در حال ساخت و احداث ۱۰ هزار مگاوات نیروگاه توسط صنایع بزرگ در دستور کار برنامه‌های وزارت نیروی دولت سیزدهم قرار گرفته است. طرزطلب افزود: از جمله راهکارهای موجود برای تحقق این برنامه تکیه بر منابع داخلی و با کمک مردم است. باید با تشویق مردم به سرمایه‌گذاری در بخش تولید برق و ارائه بهره مناسب به سرمایه‌گذاران پروژه‌های نیمه کاره در بخش تولید برق تکمیل شوند که بر این اساس انتشار اوراق مالی اسلامی در حجم وسیع و تامین منابع مالی برای تکمیل نیروگاه‌های در حال ساخت می‌تواند برای عبور از شرایط حساس فعلی کمک‌حال صنعت برق باشد. وی ادامه داد: در شرایط فعلی صنعت برق به وعده صنایع بزرگ برای احداث ۱۰ هزار مگاوات نیروگاه جدید حساب ویژه‌ای باز کرده است و لازم است این برنامه با سرعت ویژه‌ای در دستور کار قرار بگیرد؛ چرا که اگر صنایع از همین امروز وارد میدان شده و فعالیت مربوط به احداث بخش گاز نیروگاه خود را آغاز کنند به حدود دو تا ۲.۵ سال زمان نیاز دارند تا بتوانند بار مصرف برق خود را از روی شبکه سراسری برداشته و انرژی مورد نیازشان را توسط نیروگاه‌های خود تامین کنند.

احتمال تکرار خاموشی و آلودگی در زمستان

تکرار نگرانی‌ها از سوی مسئولان حوزه انرژی و نفت نشان می‌دهد زمستان امسال علاوه بر احتمال خاموشی موضوع آلایندگی‌های زیست محیطی یکی از چالش‌ها و نگرانی‌های اصلی جامعه را به خود معطوف خواهد کرد به گونه‌ایکه در این رابطه نخستین جلسه بررسی وضعیت تامین سوخت نیروگاه‌ها در زمستان پیش رو نیز برگزار شده و در آن با توجه به گزارش پیش‌بینی وضعیت شبکه برق کشور در زمستان ۱۴۰۰ و وضعیت فعلی سوخت نیروگاه‌ها، مقرر شد برای تامین پایدار سوخت نیروگاه‌ها، از طریق تعامل با مراجع ذی‌صلاح، برنامه زمانبندی شده سوخت‌رسانی تدوین و همچنین در مسئله مدیریت مصرف علاوه بر تشویق به صرفه‌جویی، از مشارکت صنایع بر اساس یک برنامه زمانبندی مصرف انرژی استفاده شود. همچنین تصمیم بر آن شد تا در جلسات آتی ضمن بررسی دقیق‌تر موارد، در خصوص برنامه تعمیرات نیروگاه‌ها با توجه به شرایط زمستان تصمیم‌گیری شود. فارغ از تمهیدات و جلساتی که در زمینه تامین سوخت نیروگاه‌ها صورت گرفته آنچه باعث شده تا از سال گذشته این موضوع به یکی از دغدغه‌های اصلی حوزه انرژی مبدل شود کاهش میزان تولید گاز در میدان پارس جنوبی بوده که سهم ۷۰ درصدی در تامین گاز کشور را برعهده دارند. دراین رابطه اگرچه که کارشناسان از کاهش فشار این میداین از سه سال اینده خبر می‌دهند اما بسیاری از کارشناسان معتقدند افت فشار میادین از مدت‌ها قبل آغاز شده و مشکلاتی که برای تامین گاز خانگی و نیروگاه‌ها ایجاد شده از همین افت فشار نشات می گیرد. البته عدم وعده وزیر نفت در راه اندازی فار دوم پارس جنوبی که با میادین قطر مشترک است نیز مزیدی بر علت بوده تا از سال گذشته مشکلات گازی رقم خورد. از سوی دیگر بررسی‌ها نشان می‌دهد در زمستان سال گذشته به طور متوسط روزانه ۱۸۰ میلیون مترمکعب گاز، ۲۷ میلیون لیتر نفت گاز (گازوئیل) و ۱۶ میلیون لیتر نفت کوره(مازوت) به عنوان سوخت در نیروگاه‌ها مورد استفاده قرار گرفته است. همچنین بر اساس اعلام وزارت نیرو در بازه فصل سرد سال شاهد افت ۶۰ میلیون متر مکعبی تحویل گاز نسبت به میزان تعهد هستیم. به گونه‌ای که در بهمن ماه سال گذشته نیروگاه‌های حرارتی کشور تنها ۸۱ میلیون متر مکعب گاز تحویل گرفته‌اند بنابراین در شرایطی که ظرفیت عملیاتی نصب شده نیروگاهی کشور، توان تامین نزدیک به ۵۵ هزار مگاوات را دارد، اما این ظرفیت نصب شده در فصل زمستان حتی قادر به تولید ۴۱ هزار مگا وات برق مورد نیاز نیست بنا بر این کاهش ۱۰۰ میلیون متر مکعبی خوراک گاز تحویلی به نیروگاه‌های کشور زمینه بروز ناترازی نزدیک به ۵ هزار مگاواتی تولید برق را در سال گذشته ایجاد کرده است.

میعانات گازی سوختی جایگزین

اما آنچه مسلم است مشکلات تامین سوخت نیروگاه‌ها در زمستان همچنان پابرجاست و قطعا نمی‌توان به راه اندازی و استفاده از ظرفیت‌های فاز دوم پارس جنوبی چندان امید داشت. بنابراین فارغ از اینکه بسیاری از کارشناسان سرمایه گذاری در حوزه انرژی‌های نوین و همچنین توسعه نیروگاه‌ها را اولویت نخست برای عبور از بحران برقی کشور در بلند مدت عنوان می کنند اما بهترین راهکار برای خروج از بحران پیش رو استفاده از میعنات گازی به عنوان سوخت جایگزین نیروگاه‌هاست موضوعی که مدیرعامل مپنا نیز اخیرا از امکان استفاده از آن با ایجاد تغییرات اندک در نیروگاه‌ها خبر داده است به گفته وی تجربه استفاده از این سوخت در نیروگاه عسلویه که با تغییراتی اندک صورت گرفت نشان می‌دهد می‌توان این تجربه را سایر نیروگاه‌ها نیز به کار گرفت.

اما میعانات گازی چیست؟

این مواد که به‌طور طبیعی در میادین گازی وجود دارد در حال حاضر بالغ بر یک میلیون بشکه در روز تولید می‌شود که از این میزان تنها ۶۲۰ هزار بشکه ان در پالایشگاه ستاره خلیج فارس استفاده شده و به غیر از میزان جزوی که در سایر پالایشگاه‌های مورد استفاده قرار می گیرد بخش عمده ای از این سوخت داخل نفتکش‌ها و روی دریا ذخیره سازی می‌شوند که نه تنها در آینده ذخیره سازی آن خود نوعی چالش به حساب می‌آید بلکه کشور از منافع آن برخوردار نخواهد شد. البته لازمه استفاده از میعانات گازی به عنوان سوخت نیز گوگردزدایی (مرکاپتان‌زدایی)، این فرآورده گازی است که با توجه به پیشرفت ۹۵ درصدی واحد مرکاپتان‌زدایی مجتمع گازی پارس جنوبی که وعده آغاز به کار آن از مهر ماه امسال داده شده احتمالا با استفاده از سوخت میعانات گازی مشکل آلایندگی‌های زیست محیطی نیز مرتفع خواهد شد. این واحد عملیاتی با ظرفیت مرکاپتان زدایی ۸۰ هزار بشکه میعانات در روز آماده به کار است که می‌تواند تا ۲ هزار مگاوات از ناترازی برق ناشی از کمبود سوخت را جبران کند. به هر حال آنچه مسلم است مسئولان حوزه انرژی عزم خود را جزم کرده اند که مشکل تامین سوخت نیروگاه‌های را در زمستان امسال مرتفع کنند که گام بزرگی محسوب می‌شود اما باید توجه داشت که این اقدامی کوتاه مدت است که می‌تواند بخشی از مشکلات را مرتفع کند و توسعه نیروگاه‌ها ضرورتی انکار ناپذیر برای دولت در عبور از بحران برق و انرژی خواهد بود حال باید منتظر شد و دید وزیر نیرو پس از اولویت نخست خود چه تصمیمی در این رابطه اتخاذ خواهد کرد.

برق کالایی رقابت پذیر است نه خدمت

در رابطه با چالش‌های تامین سوخت نیروگاه‌ها در زمستان و راهکارهای خروج از آن حمید رضا صالحی رئیس کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی ایران در گفت‌وگو با «آرمان ملی» می گوید: مصرف گاز نیروگاه‌های در زمستان هر ساله یکی از چالش‌های اصلی صنعت برق بوده است که در ننتیجه افزایش مصرف خانگی و صنایع رقم خورده است. وی در ادامه افزود: اما آنچه باعث می‌شود بتوان از نگرانی‌های حاکم بر انرژی کاست توسعه نیروگاه‌های برق آبی و تجدید پذیر است که در حال حاضر استفاداه از آنها برای کاهش تولید کربن اجتناب ناپذیر بوده که این موضوع در کنار بهره گیری از تکنولوژی و مدل‌های نوین در کاهش مصرف ازطریق بهینه سازی مصرف می‌تواند زمینه تحول اساسی در صنعت برق و انرژی را فراهم سازد. این کارشناس صنعت برق در ادامه به ضرورت استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی اشاره کرد و گفت: متاسفانه رویکرد مسئولان برق به عنوان خدمت محسوب می‌شود این در حالی است که برق نیز کالایی اقتصادی است که می‌تواند همچون سایر کالاها ازرقابت پذیری و کیفیت برخوردار باشد، بنابراین در صورتی که این تفکر در بین مسئولان حوزه انرژی و مجلس تغییر پیدا کند که تولید برق کالایی است که باید از صرفه اقتصادی برخوردار باشد بخش قابل ملاحظه‌ای مشکلات کنونی قابل رفع خواهد بود.

همایش بانکداری اسلامی و مشکلات بانکداری اسلامی!

توصیه روسای بانک مرکزی به دولت چه بود؟

آرمان ملی: ساختار بانکی در ایران بسیار متفاوت با جهان است، ساختاری که بسیاری از کارشناسان آن را فسادزا و هدر دهنده منابع مردم می دانند و دکانی برای ثروتمندتر شدن ثروتمندان. بارها و بارها درباره اصلاح نظام بانکی صحبت شده و روسای بانک مرکزی دوره های مختلف طرح هایی را برای اصلاح این سیستم پیشنهاد داده و اقداماتی هر چند خرد را هم اجرا کردند ولی نتیجه ای امروز حاصل شده به وضوح نشان می دهد که این اتفاق نیافتاده و با این روند تغییری هم ایجاد نخواهد شد. حالا رؤسای سابق بانک مرکزی در روز دوم از همایش بانکداری اسلامی در بانک مرکزی به دولت فعلی برای بانکداری مرکزی توصیه هایی برای مدیریت بانک مرکزی دارند! توصیه هایی که در زمان خودش به اجرا نرسید!

محمدحسین عادلی، رئیس کل بانک مرکزی در دوران ریاست جمهوری علی اکبر هاشمی رفسنجانی گفت: اولین همایش بانکداری اسلامی را بنده برگزار کردم و اکنون از اینکه این همایش همچنان در حال برگزاری است، خوشحال هستم. در این جلسه می‌خواهم به بررسی دو نکته، یکی بانکداری اسلامی و دیگری استقلال بانک مرکزی بپردازم. هدف از برگزاری همایش بانکداری اسلامی از ابتدا، تبیین و تکامل مسائل مربوط به بانکداری اسلامی که در قانون بانکداری بدون ربا آمده و تبیین بانکداری اسلامی در مفاهیم پولی جدید است تا بتوانیم ابزارهای جدیدی در بانکداری اسلامی بتوانیم ایجاد کنیم، عادلی ادامه داد: رشد اقتصادی به سرمایه‌گذاری نیاز دارد که برای این امر باید پس‌انداز زیاد شود و سیستم بانکی ارزش پس‌اندازهای مردم را حفظ کند تا آن‌ها به پس‌انداز بیشتر تشویق شوند که هنوز مساله فقهی پول اعتباری و تورم حل نشده است تا ارزش پول‌های مردم حفظ شود. محمود بهمنی، رئیس کل بانک مرکزی در دولت دهم گفت: تاکنون بانک‌ها حیاط خلوت بودند که ناشی از ضعف‌های مدیریتی و قانونی و عدم استقلال بانک مرکزی بوده است. دولت‌ها تامین کسری بودجه تود را با انتشار اوراق مشارکت به بانک‌ها تحمیل کردند که همان تزریق پول است. او با تاکید براینکه باید قانون پولی و بانکی کشور اصلاح و بانک مرکزی مستقل شود، بیان کرد: شورای پول و اعتبار بانک مرکزی که مهم‌ترین تصمیمات پولی و بانکی را می گیرد، دولتی است و استقلال ندارد. بنابراین، حفظ شان و استقلال کارکنان و مدیران بانکی یکی از ضروریات در این زمینه است. در این راستا، توصیه من به دولت این است که بلافاصله لایحه‌ای به مجلس درباره اصلاح قانون بانکداری و استقلال بانک مرکزی بدهد.

طهماسب مظاهری نیز گفت: نکته ای که هنوز موفق به عملیاتی شدن آن در نظام بانکی نشده ایم ساماندهی تسهیلات بانکی است؛ البته می توان به آن تسهیلات اجباری و تکلیفی هم گفت که این آفت بزرگ برای نظام بانکی است. رئیس کل اسبق بانک مرکزی خاطرنشان کرد: این تسهیلات مشکلاتی را برای بانک ها ایجاد کرده و توصیه به دولت و مجلس فعلی این است که نسبت به اصلاح دستورالعمل های اعطای تسهیلات اقدام کنند. به گفته مظاهری، حرکت به سمت ارز تک نرخی که از دولت های گذشته آغاز شد و بانک مرکزی تا مدت ها نگذاشت نظام تک نرخی به چند نرخی تبدیل شود اما این رویه زیاد ادامه نداشت و همه این بلاها و ارز ۴۲۰۰ تومانی به مملکت تحمیل شد و به ارز چند نرخی مبتلا شدیم. در توصیه به دولت سیزدهم باید گفت که به عنوان یک کار جدی به سمت تک نرخی کردن ارز حرکت کند و این موضوع را بداند که حذف قاچاق، تولید بهتر، انجام صادرات بیشتر همه در گرو ارز تک نرخی است.

ولی‌الله سیف دیگر رئیس اسبق بانک مرکزی گفت: مقابله با مؤسسات غیرمجاز برای ما هزینه ایجاد کرد اما در پایان دوره مدیریتم شاهد بودیم که هیچ مؤسسه غیرمجازی وجود نداشت هر چند می‌توانست مطلوب‌تر این مؤسسات جمع‌آوری شوند ولی به دلیل عدم همکاری برخی نهادها با ما، هزینه‌های زیادی برای بانک مرکزی ایجاد شد. او اضافه کرد: سه ناترازی در نظام بانکی داریم که در اسرع وقت باید حل شود. بحث اصلاح نظام بانکی در همه دولت‌ها مطرح بود و برای آن برنامه داشتند اما هیچ یک به آن عمل نکردند. او به معرفی ناترازی‌های فعلی بانک‌ها پرداخت و گفت: نخستین ناترازی در بخش درآمد هزینه است. درآمد بانک‌ها کفاف هزینه را نمی‌دهد یعنی فشار زیادی به شبکه بانکی وارد می‌شود. دوم ناترازی در دارایی و هزینه است. جالب اینکه این سود کاذب که نشان می‌دهیم، به سهامدار هم تقسیم می‌شود. هم دولت خوشحال است و هم سهامدار چون دولت از سودی که نشان داده می‌شود، مالیات می گیرد و کسری بودجه را با آن جبران می کند؛ معلوم است که تمایلی به حذف ناترازی ندارد. سوم عدم تعادل در نقدینگی است. در ادامه، محمدحسین عادلی با بیان اینکه تا فرماندهی واحدی برای پول به وجود نیاید نمی‌توان ارزش آن را حفظ کرد، اظهار داشت: اولین نکته‌ای که دولت باید به آن فکر کند کسب درآمد است. دولت قادر است تمهیدات داخلی و خارجی برای بالا بردن درآمد را فراهم کند. اصلاح ساختار بودجه یعنی باید هزینه‌ها را کاهش داد؛ هیچ راهی جز این نداریم. او گفت: آقایان در دولت‌های قبلی ابزارهایی درست کردند ولی تکامل نیافت. برای جبران کسری بودجه به جای فشار بر دولت و سیستم بانکی می‌توان از اوراق خزانه استفاده کرد. این اوراق خزانه تکامل نیافته است و شیوه‌های بکارگیری در آن شیوه‌های درستی نیست. الان این بار روی دوش سیاست گذار مالی است که بتواند بازار درستی از اوراق خزانه درست کند.

رئیس کل اسبق بانک مرکزی افزود: اگر بتوانیم بازار اوراق خزانه را به درستی شکل دهیم بخش عمده ای از کسری بودجه حل می شود. البته افزایش درآمد و کاهش هزینه را نیز در دستور کار داشته باشیم. طهماسب مظاهری نیز به دولت توصیه کرد که در گام دوم انقلاب، پایش را جای پای دولت قبلی نگذارد وشرایط را اصلاح کند. آنچه که ما در برنامه‌های دولت آقای رئیسی در بخش اقتصادی دیدیم بخش بزرگی تکرار سیاست‌ها و دیدگاه‌های دولت‌های قبل است. همچنین به مسئولان بانک مرکزی توصیه می‌کنم که در برابر این اصل که ابتدا وام پرداخت شود و بعد سپرده ایجاد شود، مقاومت کنید. نگذارید ساختار سازمانی و اعتباری شکل گیرد و ادامه یابد که اول وام داده شود و بعد سپرده ایجاد شود. رئیس کل اسبق بانک مرکزی گفت: اگر این دو توصیه را قبول کنید باید به سمت اصلاح با یک تدریج معقول و شیب کافی حرکت کنیم. این اصلاح را نمی‌توان در یک سال انجام داد و حداکثر طی چهار سال می‌توان به سمت اصلاح حرکت کرد.

یادداشت

«یک+دو» جانبه‌گرایی در روابط کار

معصومه محمودیان
دکترای جامعه‌شناسی و کارشناس روابط کار

سه جانبه گرایی، در موضوعات مرتبط با روابط کار یکی از مفاهیم پایه است که بر تعامل بین کارگران، کارفرمایان و دولت درباره مسائل مربوطه استوار است. سه جانبه گرایی اولین بار در سازمان بین المللی کار (ILO) به عنوان قاعده رسیدگی به امور مرتبط با حوزه روابط کار پذیرفته شد. سازمان بین المللی کار در سال ۱۹۱۹ پس از پایان جنگ جهانی اول و به عنوان بخشی از معاهده ورسای ایجاد شد تا طبق تعریف ILO در سایتش، «این باور را بازتاب دهد که صلح جهانی و پایدار فقط هنگامی حاکم می‌شود که بر عدالت اجتماعی استوار شده باشد». برای رسیدن به عدالت و حمایت از گروه‌های مختلف جامعه در برابر سودجویی بی پایان سیستم سرمایه‌داری از یک سو و نزدیک کردن هزینه نیروی کار در کشورهای مختلف برای افزایش قابلیت رقابت از سوی دیگر، سازوکارهایی تعریف شد. از جمله آنها می‌توان به ماده هفت مقاوله نامه شماره ۸۴ مصوب ۱۹۷۴ اشاره کرد که در آن آمده است: «هرچه سریع‌تر باید روش های حل اختلاف بین کارگران و کارفرمایان بنیان نهاده شود و نمایندگان کارگران و کارفرمایان یا سازمان‌های صنفی آنها باید به تساوی، در نظام حل اختلاف مشارکت داشته باشند». در نگاهی کلی‌تر، اهمیت سه جانبه گرایی از حوزه روابط کار فراتر می رود زیرا گفت‌وگوی اجتماعی حاصل از سه‌جانبه گرایی، پارادایمی مدیریتی است که ضمن ترویج عدالت اجتماعی و روابط منصفانه محیط کار، برای توسعه پایدار و ثبات سیاسی و اجتماعی کاربرد دارد. شکل و ترکیب فعلی مراجع رسیدگی به اختلافات کارگری-کارفرمایی در ایران نشان دهنده پذیرش اصل سه جانبه‌گرایی در حقوق کار است که منجر به شکل گیری مراجع قضائی تخصصی غیر دادگستری تحت عنوان مراجع حل اختلاف کار شده است. به عبارت دیگر در سطح کلان ساختاری و سطح میانه سیاستگذاری، با وجود نقدهایی که بر برخی قواعد و سازوکارها وجود دارد، بسترهای حدی از سه جانبه گرایی فراهم است. تبلور عینی این سه جانبه گرایی در قانون کار در ماده ۱۳۱ این قانون مبنی بر تشکیل انجمنهای صنفی ذیل الزامات اصل ۲۶ قانون اساسی و ماده ۵۵ آیین دادرسی کار مبنی بر رسمیت جلسات هیات تشخیص (شامل نمایندگان دولت، کارگران و کارفرمایان) با حضور هر سه نفر عضو و رسمیت هیات‌های حل اختلاف با شرکت حداقل ۷ نفر از ۹ عضو است. چنین روندی بدان معناست که تشکل های کارگری و کارفرمایی می توانند در کنار دولت، اختلافات خود را با داشتن اختیارات شبه قضائی و بدون دخالت ابتدایی یا تعیین کننده قوای قضائیه و مجریه حل و فصل نمایند. بنابراین در نتیجه ی اعمال اصل سه جانبه گرایی، اکثریت اعضای مراجع حل اختلاف کار را نمایندگان کارگران و کارفرمایان تشکیل می دهند. آنچه در سطح خرد و واقعیت جاری حیات اجتماعی کارگران و کارفرمایان اتفاق می افتد، نقص جدی در اجرای اصل فوق به دلیل غیبت‌های متعدد نمایندگان کارگران یا کارفرمایان و در برخی موارد هر دو! در جلسات رسیدگی است. تنها حاضر دائمی جلسات رسیدگی، جانب دولت است که نماینده اش یا همان کارمندش به دلیل استخدام در وزارت کار هر روز در ساعات اداری در محل اداره کار که محل برگزاری جلسات نیز هست، حضور دارد و ماهانه حقوقش را دریافت خواهد کرد. آسیب شناسی غیبت پر تعداد نمایندگان کارگران و کارفرمایان در جلسات رسیدگی از وجوه مختلفی واجد اهمیت است ولی دو جنبه اساسی وجود دارد: اول این که غیبت نمایندگان کارگران و کارفرمایان، کل فلسفه و فرایند سه جانبه گرایی را از ابتدا بی معنا می سازد و دوم، جلسات رسیدگی بدون حضور هر یک اعضا، رسمیت نداشته و رسیدگی به پرونده در صورت غیبت هر یک از اعضا، غیر قانونی است. شاید نقطه مناسب برای طرح مساله، ماهیت و سازوکار حضور نمایندگان کارفرمایان و کارگران در مراجع حل اختلاف کار باشد. به استناد بند ۲ ماده ۱۵۸ قانون کار، نماینده کارگران به انتخاب کانون هماه